

Indhold

Forord.....	9
Indledning.....	11

Del I Materialet og dets udforskning

1. Materialepræsentation.....	15
1.1. De arkæologiske kilder.....	15
1.1.1. <i>Det bygningsarkæologiske materiale</i>	15
1.1.2. <i>Det feltarkæologiske materiale</i>	17
1.2. De billedlige og kartografiske kilder.....	20
1.3. De skriftlige kilder.....	21
2. Forskningshistorie og -status.....	23
2.1. Fra middelalder til nutid.....	23
2.2. Tidlig antikvarisk interesse (indtil ca. 1860).....	23
2.3. Restaurering, byfornyelse og -sanering (ca. 1860-1920).....	25
2.4. De sammenfattende arbejder. Lorenzen og hans samtid (ca. 1900-1950).....	27
2.5. De store udgravningers tid (1950-2000).....	28
2.6. Behovet for fornyet systematik og bearbejdning (2000-).....	32
2.7. Tiggerordensforskning i Skånelandene og Sydslesvig.....	33

Del II Tiggerordenerne i europæisk middelalder

3. Ordenshistorien i uddrag.....	37
4. Organisation.....	39
5. Ordensforskrifter.....	41

Del III Grund, stad og stiftelse

6. Tiggerordenernes klostergrundlæggelser – en oversigt.....	45
6.1. Dominikanerne.....	45
6.2. Franciskanerne.....	45
6.3. Aktørerne: Stiftere og donatorer.....	46

7. Klostergrunden.....	51
7.1. Størrelse og afgrænsning.....	51
7.2. Placering i byrummet.....	53
7.3. Ældre bebyggelse og grundudnyttelse.....	53
7.3.1. Aristokratiske bygninger.....	53
7.3.2. Befæstninger.....	55
7.3.3. Kulturlag og bebyggelse.....	55
7.3.4. Kirker og kapeller.....	55
7.4. Anlæg og funktioner på klostergrunden.....	56
7.4.1. Haveanlæg.....	56
7.4.2. Kirkegård.....	56
7.4.3. Tegløve.....	56
7.4.4. Boder.....	57

Del IV Planløsning og indretning

8. Bygningsstruktur.....	61
8.1. Åben bygningsstruktur.....	61
8.1.1. Spredte bygninger.....	61
8.1.2. En lineær bygningsstruktur? – de lange østfløje.....	62
8.2. Den lukkede bygningsstruktur.....	63
8.2.1. Én, to, flere gårde.....	64
9. Bygninger og funktioner.....	67
9.1. Klosterkirken.....	67
9.1.1. Byggetidspunkter for klosterkirkerne.....	68
9.1.2. Planudformning.....	69
9.1.3. Middelalderlige ændringer og tilføjelser.....	72
9.1.4. Kirkens middelalderlige indretning.....	80
9.2. Østfløjen.....	88
9.2.1. Byggetidspunkter og faser.....	88
9.2.2. Dimensioner og stokværksforhold.....	89
9.2.3. Adgangsvejen mellem kirke og østfløj.....	89
9.2.4. Funktionsrum i understokværket.....	90
9.2.5. Funktionsrum i overstokværket.....	93
9.3. Refektoriefløjen – syd- eller nordfløj.....	95
9.3.1. Byggetidspunkter og faser.....	95
9.3.2. Dimensioner og stokværksforhold.....	95
9.3.3. Funktionsrum.....	96
9.4. Vestfløjen.....	99
9.4.1. Byggetidspunkter og faser.....	99
9.4.2. Funktionsrum.....	99
9.4.3. Manglende vestfløj.....	103

9.5. Korsgange	104
9.5.1. Byggetidspunkter	106
9.5.3. Indbyggede korsgange	108
9.5.4. Korsgange i ydre klostergård	109
9.6. Porthuse	110
9.7. Bygninger uden for det centrale klausuranlæg	112
9.7.1. Funktioner i udløberfløje og ydre klostergård	112
10. Sammenfatning	121

Del V Form og forandring

11. Tiggerklostrenes udbygningsforløb	125
11.1. Akkumulerede anlæg	125
11.1.1. Ombygninger, tilbygninger og nyindretninger	127
11.1.2. Kildernes udsagn og undersøgelsernes metodik	127
11.1.3. Forsvundne bygninger – og anlæg af træ	128
11.2. Datering	129
11.3. Et overblik over klostrenes udbygningshistorik	129
11.4. Mindre løsninger og store byggeprogrammer	138
11.5. Årsagsforklaring	140
11.5.1. Stiftelsen og det ældste byggeri	141
11.5.2. Den højmiddelalderlige stagnation?	142
11.5.3. Det senmiddelalderlige opsving	144
12. Konstruktion	147
12.1. Byggemodning	147
12.2. Træbyggede huse	147
12.3. Fundamentering og sokkelforhold	148
12.3.1. Kampestensfundamenter	148
12.3.2. Sandfundamenter	149
12.3.3. Teglmurede fundamenter	149
12.3.4. Brøkkefundamenter	151
12.3.5. Sokkelforhold	151
12.4. Murværk	151
12.5. Piller	152
12.6. Stræbesystem	152
12.7. Hvælv og træloft	152
12.7.1. Støbte hvælv	153
12.7.2. Tidlige ribbehvælv og ringmurede overgangshvælv	153
12.7.3. Gotiske ribbehvælv	155
12.7.4. Specielle hvælverformer	155
12.7.5. Trælofter	156
12.8. Tagværker og tagbeklædning	156

13. Arkitektur	157
13.1. En karakteristik af tiggerordenernes arkitektur i det gammeldanske område	157
13.1.1. Den tidlige tiggerordensarkitektur (tiden indtil ca. 1300)	158
13.1.2. Højmiddelalderens byggeri (1300-tallet)	168
13.1.3. Senmiddelalderens byggeri (1400-tallet og frem)	177
13.2. Tiggerklostrene som inspirationskilde for lokalområdet?	183
13.3. Opkomsten af en særegen tiggerordensarkitektur?	184
14. Sammenfatning	187

Del VI Tiggerordenerne og samfundet

15. Forholdet til forskellige samfundsgrupper	191
15.1. Sogneejstigheden	191
15.2. Andre klosterfolk	192
15.2.1. Senmiddelalderens nye klosterordener	193
15.3. Aristokratiske donatorer og velgørere	193
15.4. By, borgere og broderskaber	194
16. Verdslig brug af klosterområdet	199
16.1. Skriftlige vidnesbyrd	199
16.2. Årsager	203
17. Død, grav og minde	205
17.1. Begravelser ved tiggerklostrene	205
17.1.1. Aristokratiske begravelser	207
17.1.2. Gravformer og gravgods	207
17.1.3. Demografiske undersøgelser	208
17.2. Gravskik, gravminde og erindringskultur	209
18. Segregering: Forholdet mellem offentligt rum og klausur	215
18.1. Hvor? – de skriftlige vidnesbyrd	215
18.2. Klostergrundens disposition	216
18.3. Adgangsforhold	219
19. Sammenfatning	221
Noter	223
Kilder og litteratur	240
Stedregister	248